

HET HUIDIG TANDHEELKUNDIG ONDERWIJS

DOOR

W. L. VAN ANDEL.

Het zwaartepunt van het artikel van Collega Peutz over bovenstaand onderwerp, opgenomen in het Tijdschrift van 15 Juli l.l., ligt wel in deze zinsnede: „Hoe verdienstelijk op zich zelf ook de rede van den nieuwen lector moge zijn en hoe ook met een zekere bravour en overtuiging uitgesproken, te betreuren is het, dat de gelegenheid niet alleen onbenut is voorbijgegaan het verlossend woord te spreken, dat zou verboden hebben het enge, bedompen(?), knellend keurslijf van onwetenschappelijkheid en pietluttigheid waarin zich het tandheelkundig onderwijs gewrongen heeft, maar dat zelfs integendeel deze rede nog donkerder slagschaduwen werpt op de toekomst van het tandheelkundig onderwijs.”

Het verlossende woord werd niet gesproken, de schaduwen werden angstwekkender, en collega Peutz heeft zichzelf ten slotte ervoor willen geven om dat verlossend woord te spreken.

Daaruit spreekt de liefde van zijn hart voor de tandheelkunde.

En daarnaast — en dit is het wat bovenal sympathiek aan doet — drijft hem de liefde van zijn hart voor zijn — voor malige — medestudenten. Hij kent ze zoo van nabij, heeft zoo van harte met hen meegeleefd, en is zoo in hun denkwereld thuisgeraakt, dat het hem te machtig werd zooveel intellect te zien ondergaan als slachtoffers van „grove willekeur en machtswellust”. „Ten slotte volkomen geestelijk afgestompt,

lichamelijk afgemat en afgewerkt, het zenuwstelsel ten hoogste geprikkeld en tot eindresultaat een geschokte gezondheid..." zoo heeft hij ze langs zich heen zien gaan, is hij hunner een geweest! Daarom kon hij schrijven, gelijk hij deed: „Het is met een zware zucht van verlichting, maar ook met bitterheid en wrevel, dat de tandheekkundige student op het einde van zijn studie voorgoed achter zich hoort dichtvallen de deuren van de hoogeschool om met het diploma van tandarts het leven in te gaan." De tandheekkundige student komt toch immers van de universiteit om zijn dorst naar tandheekkundige wetenschap te lesschen, en dus mag hij verwachten, dat geen moeite of kosten gespaard zouden worden om werkelijk hoogeronderwijs te geven (dat) de wetenschappelijke basis legt, waarop men in het leven kan verder bouwen, den ruimen blik, noodig om het geheel te overzien, den lust en het streven om steeds objectief te zoeken naar de waarheid, die leert de wetenschap lief te krijgen om de wetenschap zelve, aanwakkert den kritischen geest naar zelfonderzoek!"

En dan vindt hij een middelbaar fröbelschooltje!

Toch gaat hij „geregeld *dag in dag uit* (cursiveering van coll. P.) vier jaar lang conscientieus aan het werk", want — zoo denkt hij — „dan moet men vrij groote zekerheid hebben met goed gevolg het examen te kunnen afleggen."

Maar hij weet nog niet, de ellendige, dat hij toch ten slotte nog de prooi wordt van een examiner met volslagen „gebrek aan psychologisch inzicht!" „Terwijl van den student een doelbewust positief optreden verwacht wordt, is het onderwijs van de conserveerende afdeling allermint geschikt om een dergelijk optreden te bevorderen. Het is zelfs zoodanig dat een student moet vreezen een buitenlandsch tijdschrift of leerboek in te zien, daar dit *onmiddellijk* (curs. v. A.) aanleiding zou kunnen geven tot vragen, en vragen stellen is op de kliniek uit den booze." Onder die studenten zijn er toch immers die later wel eens assistent konden worden. En — al is het uit den booze — als assistent zou hij dan wel eens vragen kunnen doen.

Zoo waagde bijv. een der assistenten in den cursus van 't vorige jaar het aan een zelfs betrekkelijk groot aantal studenten te vragen of ze wel eens tandheelkundige tijdschriften — buitenlandsche of Hollandsche — lazen, maar vrijwel geen hunner — 't is nu duidelijk waarom — deed daaraan.

Het overkwam denzelfden assistent ook eens, dat hij voor een groepje studenten het gebruik van tandsteeninstrumenten demonstreerend, een oogenblik den omvang van hun dorst naar wetenschap uit 't oog verloor, en vertelde, dat een der voorgeschreven tandsteeninstrumenten maar voor zeer enkele gevallen gebruikt wordt. Meer dan de helft van dit groepje bracht na afloop der demonstratie dit instrument naar hun dental depot terug. Zeer vermoedelijk — we kunnen ook dit dankbaar uit collega Peutz' artikel leeren — om er orthodontieboeken voor te koopen. „Men kan den student tenslotte niet kwalijk nemen, dat hij aldus handelt. De tandheelkundige studie is een kostbare studie, vooral in de oorlogsjaren moest men fabelachtige woekerprijzen betalen voor het *voorgeschreven* (curs. v. coll. Peutz.) instrumentarium, waarbij *vele overtollige* dingen (curs. v. A.)”. Denk u eens aan, al die boren die daar voorgeschreven staan. Eén flinke rozenboor en een fissuur en een omgekeerde kegel is toch genoeg om alle kiezen klein te krijgen! Dat is toch geen hoofdzaak! „De moeilijkheid in de praktijk” — collega Peutz zegt het zoo juist — bestaat niet in het leggen van een cohaesief vullinkje of het plaatsen van een inlay, maar veeleer in het geven van een *conscientieus* (curs. v. A.) advies of optreden op orthodontisch en pathologisch gebied.” En daar heb je toch al die boren, al die naalden, al die Blackinstrumenten en al die andere vele overtollige dure instrumenten niet voor noodig!

Dat moet anders worden!

Dat kan anders worden.

Luistert, O. en E. commissieleden en andere „bontgevederde dentale krielkipjes”! „De meening, die postgevat heeft bij lectoren en studenten, dat het conserveerend onderwijs het zwaar-tapunt is van het geheele tandheelkundig onderwijs, is fataal.

Men leide den student zoodanig op, dat men hem met gerustheid leider kan maken van een poliklinische tandheelkundige afdeling in een ziekenhuis. Men leere den student te onderzoeken de reactie van het speeksel, den invloed van de verschillende voedingsstoffen op de tandweefsels, het gehalte van speeksel, de hoeveelheden ptyalin, rhodankali, mucine, phosphaten, chloriden en verdere normale en abnormale bestanddeelen, die in het speeksel kunnen voorkomen, zooals bijv. melkzuren, ammoniak, epitheelcellen, leucocyten en verschillende micro-organismen. Er moet meer aan orthodontie, polikliniek, diagnostiek gedaan worden. Laten de studenten van het 4de jaar onder leiding van de lectoren der orthodontische en conserveerende afdeling, op de Utrechtsche lagere scholen een *onderzoek instellen* (curs. v. A.) naar den toestand van het kindergebit om prophylactisch en conserveerend op te treden. Men verstoppe niet de leermiddelen op de kamers van de docenten, maar verzamele ze op een groote studiezaal, waar de studenten ten allen tijde toegang hebben om, gezeten aan studie- en leestafels, rustig de modellen te kunnen bestudeeren."

Neem bijv. eens een voorbeeld aan het anatomisch instituut! Daar zijn in een groote studiezaal alle mogelijke anatomische praeparaten voor de studenten beschikbaar. U hebt toch gezien hoe we daar in groote getale rustig die modellen zaten te bestudeeren, al hebben we geen van allen een anatomieboek, en nog veel minder een microscoop ervoor over gehad! Dat Prof. van den Broek in dat jaar, waarin hij speciaal voor a. s. tandartsen een practicum microscopische anatomie gaf, tenslotte maar op hield omdat we haast allemaal weg bleven, dat was toch niet omdat we niet naar kennis dorstten, maar alleen omdat die lamme medische studenten ons hun eigen dure microscoop niet wilden leenen, en de enkele microscopen, die wij zelf meebrachten, uit den oertijd bleken te zijn?

„Het tandheelkundig onderwijs is nu eenmaal gerangschikt onder de medische faculteit en niet onder de theologische."

Zou daar, collega Peutz, misschien juist niet de groote fout schuilen?

Medici worden we toch niet, en als we eens onder de theologische faculteit gerangschikt werden, dan kregen we toch — wat we toch zeker heel hard noodig hebben — colleges in logica, en retorica, en psychologie! En wat zoudt u denken van dental Dogmengeschiede...?

Dat est. *Difficile satyram non scribere*. Maar de redactie heeft nu eenmaal gemeend dit ondoordacht en krenkend artikel te moeten opnemen. Zij het daarom vergund nog enkele algemeene opmerkingen naar aanleiding van Peutz' artikel, te doen volgen.

Allereerst moge er dan nog eens nadruk op gelegd worden dat de resultaten van ons tandheelkundig onderwijs de vergelijking met de allerbeste buitenlandsche tandheelkundige scholen heusch behoorlijk kon doorstaan.

De voortdurende belangstelling der collega's bewijst hoezeer het tandheelkundig onderwijs hun ter harte gaat en zij er prijs op stellen, dat noodige verbeteringen aangebracht worden. Maar de behoefte aan diezelfde verbeteringen, wordt *mutatis mutandis* aan de beste buitenlandsche hoogeschole gevoeld. Daarom stelde ook de F. D. I. haar O. en E. commissie in, die volgend jaar haar rapport zal uitbrengen.

Men parasiteere niet langer op buitenlandsch import van quasi wetenschappelijkheid, zegt Peutz, en hij herhaalt daarmee een vaak geuite maar niets zeggende bewering. Is al het werk onzer philologen parasiteeren, omdat ze niet allen met *incunabula* beginnen? Is de wetenschap zoo weinig internationaal, dat wij onze wetenschappelijke belangstelling moeten beperken tot binnen onze grenzen? Dan zou het trouwens nog parasiteeren zijn op het werk van de enkele eminenten onder ons.

Maar als wij voor oogen houden dat Amerika 50.000 tandartsen heeft, en de overige wereld ook 50.000, waaronder de \pm 400 Hollandsche, dan is het waarlijk geen schande als wij

met belangstelling trachten kennis te nemen van wat door de enkelen grooten onder ons uitgewerkt is, onverschillig of ze in Amerika, of Australië of in Utrecht zitten.

Onzer zij het voorrecht een *welgeschoolde* wetenschappelijke belangstelling te verwerven, die gebaseerd is op welfunderend inzicht in de grondbeginselen van ons vak.

En juist aan die wetenschappelijke belangstelling hapert het zeer zeker bij onze eigen studenten. Waarschijnlijk is dit wel grootendeels de schuld van ons onderwijssysteem, misschien ook een gevolg van het feit, dat wij als appendix van de medische faculteit wantrouwend geduld worden. Maar een feit is het, en dit feit wordt er niet minder om als wij hooren, dat dezelfde klacht aan buitenlandsche scholen evenzoo geuit wordt.

Om de opleiding meer wetenschappelijk te maken, zoo heeft men gezegd, eische men van de tandartsen dat ze eerst arts worden, of dat ze doctoraal geneeskundig examen doen, of het candidaatsexamen in de geneeskunde. Alsof zoo'n examen een mensch wetenschappelijk zou maken. Volgens het tandheeskundig jaarboekje hebben 39 onzer collega's het artsdiploma en 3 het apothekersdiploma. Zij hadden dus de bij uitstek wetenschappelijke opleiding. Zij kunnen dus, om in de taal van collega Peutz te spreken, toch wel een chemisch, bacteriologisch, histologisch onderzoek doen en een allereenvoudigst praeparaatje maken. Hebben zij zich wetenschappelijk zoo zeer onderscheiden van hun kariger onderlegde vakgenooten? Of zou er onder hen toevallig niemand zijn die, wanneer men gebogen staat over een pyorrhoe patiënt, graag in staat zou zijn eens zelf onderzoek te kunnen doen en naar de oorzaak vorschén?" Maar dan die honderden medici, bacteriologen, chemici die wij hebben, komen zij nooit ende nimmer op het terrein der wetenschap in aanraking met vraagstukken, die den alledaagschen tandarts interesseeren?

Wanneer men zich dit indenkt, en dan ziet hoe bijv. in Italië en Oostenrijk, waar de tandartsen een volledige artsopleiding krijgen, toch de specifiek-tandheeskundige-weten-

schappelijke praestatie naar verhouding niet opvallend grooter zijn dan elders, maar waar wel de onbevoegde uitoefening der tandheekkunde bloeit, dan rijst toch de vraag of de Amerikaansche methode zoo onjuist is, waarbij men eenvoudig uitgaat van de overweging, dat de ware beoefening der wetenschap slechts het kleinood van enkele geestelijk-bevoorrechten is (— die tenslotte ook zelfs ondanks een gebrekkige opleiding hun weg wel zullen vinden —) maar dat het onderwijs zoo moet ingericht worden dat allen ten volle gelegenheid gekregen hebben, om voldoende inzicht te krijgen in de verschillende wetenschappelijke vraagstukken, die ons vak betreffen.¹⁾ Men stelt dan een minimum vast voor de practische- zoowel als voor de theoretische vakken, waaraan allen onvoorwaardelijk zullen hebben te voldoen; een minimum, dat men uitbreiden kan, en dan ook geleidelijk uitbreidt. Dit minimum staat voor de goede Amerikaansche scholen heel wat hooger, dan bij ons, en hierin onderscheidt de Amerikaansche tandheekkundige student zich zeer zeker van zijn Hollandsche *commilitones*, dat hij zeer veel intensiever werken moet om klaar te komen. Laten klagers als collega Peutz dit voor oogen houden!

Voordat men overga tot verlenging van den studietijd vragen men zich eerst af of in denzelfden tijd niet meer gepraeesteerd kan worden met eenzelfde of beter resultaat.

Wie aan onze hoogeschool ingeschreven staat bij de medische faculteit — en dat zijn toch de a.s. tandartsen — die *kan* leeren een bacteriologisch, histologisch of physiologisch onderzoek te doen. Maar dan moet hij zich neerzetten op de banken der medici, of misschien nog beter der a. s. pharmaceuten en chemicie, en dat kost hem natuurlijk te veel tijd, vooral omdat de rooster van zijn speciaal tandheekkundige studie niet zoo soepel ingericht is, dat dit hem mogelijk gemaakt wordt.

Neen, zegt men in Amerika, u moet niet gaan bedelen bij de medici om een weinigje van hun overvloed te mogen mee-

¹⁾ Zie Tijdschr. v. Tandh. Febr. 1922.

dragen. Wij zullen zorgen, dat gij 't zelfde ontvangt, — en beter, omdat 't speciaal naar uw behoefte is ingericht.

Dat er verbeteringen in onze huidige tandheekkundige opleiding gewenscht zijn, daarover zijn wij het eens. Maar of daartoe een artikel als dat van collega Peutz dienstig is, blijft zeer de vraag. Had collega Peutz de citaten, die hij in zijn artikel aanhaalt, van Prof. Nijhoff, Switters, Witthaus en Pickerill goed gelezen, dan had hij dit artikel zeker achterwege gelaten. Als Prof. Nijhoff zegt „Men kan van de universiteit niet verlangen, dat zij de *studie* (curs. v. A.) harer leerlingen voltooit, dan spreekt hij over a. s. artsen. Had hij daarentegen over a. s. chirurgen gesproken, dan had het geheel in de lijn van zijn aangehaalde woorden gelegen om te spreken — *ceteris paritus* — zooals Switters doet over den a. s. conservist: „Het zwaartepunt van het onderwijs in de comerveerende tandheekkunde (NIET: het zwaartepunt van het onderwijs moet liggen in de conserveerende tandheekkunde!) moet liggen in het *nauwkeurig leeren en doen toepassen* (curs. v. A.) van die methoden, waarbij... enz.”. En de juistheid daarvan volgt merkwaardig duidelijk uit Witthaus' citaat over ons eigen beste werk, dat we na vijf of tien jaren terugzien, en Pickerill's alarmgeroep om zelfs regeering en publiek er van te verwittigen, dat het terwille van de volksgezondheid noodig is alle zieken tanden en kiezen te doen behandelen, om het cariesproces te beperken en te stuiten.

Wat wij van onze opleiding verlangen is een volledig tandarts te worden, geen heele of halve medicus. En wat daarvoor door onze docenten gedaan werd en wordt, verdient voorschijns ons aller waardeering.
